

BARKAMOL SHAXS SHAKLLANISHIDA ESTETIK TARBIYANING AHAMIYATI

Joldasova Kamila

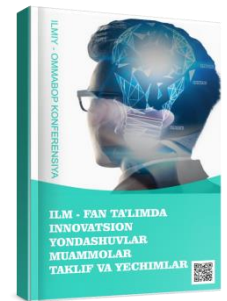
Qoraqalpogiston Respublikasi pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy
markazi

"Aniq va tabiiy fanlar metodikasi" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada estetik tarbiyaning shakllanishida bevosita ta'sir qiladigan muhim omil bu ta'lim-tarbiya ekanligi, estetik tarbiya vazifalari va estetik tarbiya yoshlarni go'zallikka intilishga, hayotiy voqealarni to'g'ri tushunishga, ularni his-tuyg'u va intilishlarini shakllantirishga yordam berishi haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: Estetik tarbiya, bilim, ko'nikma, malaka, estetik did va estetik madaniyat.

O'zida yuksak fazilat, ma'naviy-axloqiy poklik va insoniy kamolot kabi xislatlarni bir-biri bilan uyg'unlapgiradigan shaxs tarbiyasi ta'lim-tarbiya tizimining bosh

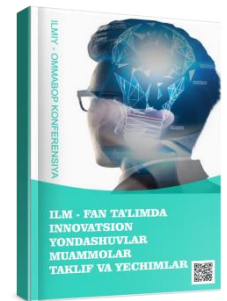

masalasi hisoblanadi. Estetik tarbiya bu barkamol avlodning estetik faoliyati va estetik ongi orqali amalga oshiriladigan bilim, ko'nikma, malaka, estetik ehtiyoj, estetik did va estetik mulohazalar tarbiyalashni o'z ichiga oladi. Estetik faoliyat insonlarning ehtiyoj va talablarini tashkil etadi. Estetik tarbiyaning shakllanishida bevosita ta'sir qiladigan yana bir muhim omil bu ta'lim-tarbiya tizimidir. Estetik tarbiya keng ma'noga ega bo'lib, faqat san'at vositasidagina emas, balki, hayot, mehnat, ijtimoiy munosabatlar, tabiat vositasida go'zallikni his qilishga yo'naltirilgan pedagogik faoliyatni o'z ichiga oladi.

Estetik tarbiya (lotincha "estezio" "go'zallikni his qilaman") o'quvchilarni voqelik, tabiat, ijtimoiy va mehnat munosabatlari, turmush go'zalliklarini anglash, idrok etish va to'g'ri tushunishga o'rgatish, go'zallikka muhabbat uyg'otish, ularning badiiy didini o'stirish, go'zallikni yaratish qobiliyatlarini tarbiyalashga yo'naltirilgan pedagogik jarayon.

Estetik tarbiya vazifalari quyidagilardan iboratdir:

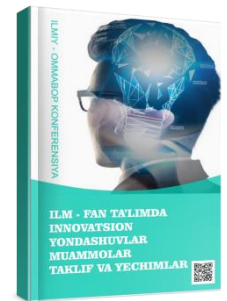
- o'quvchilarga estetik bilimlarni berish;
- ularda estetik tushunchalarni hosil qilish.
- o'quvchilarda estetik his-tuyg'u, estetik ong, estetik did va estetik madaniyatni shakllantirish.

Estetik did o'z tabiatiga ko'ra shaxsga xos bo'lgan psixologik hodisadir. Ammo shaxs ijtimoiy munosabatlarning faol ishtirokchisi bo'lganligi uchun u go'zallikni baholash mezonlarini puxta o'zlashtira oladi. Estetik did shaxsning buyum yoki hodisaga nisbatan munosabat bildirish turi, ob'ektiv nafosat o'lchovi bo'lib, go'zallik, xunuklik va tubanlikka baho berishda sub'ektiv yondashuvni ifodalaydi.

Maktab o'quvchilari o'rtasida nafosat tarbiyasini tashkil etishda samarali shakl, metod va vositalardan oqilona foydalanish ijobiy natijalar beradi. Estetik tarbiya shaxsda go'zallikni his qilish tuyg'usini shakllanishiga yordam beradi. Inson doimo o'z hayotini go'zallik asosida qurishga intiladi.

Estetik tarbiya axloqiy, aqliy, huquqiy, ekologik, jismoniy va mehnat tarbiyasi bilan chambarchas bog'liqdir. Tabiat, adabiyot, teatr, musiqa, she'riyat, tasviriy san'at va boshqalarga bo'lgan muhabbat shaxsning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Estetik tarbiya axloqiy tarbiyani samarali tashkil etishda katta ahamiyatga ega. Estetikadan rohatlanishda faqat san'at asarlarigina emas, balki ezgu ishlar, jamoaga hurmat, sadoqat, vijdonan mehnat qilish muhim o'rin tutadi. Estetik bilimlar tanlovi, viktorina, bayram, ko'rgazma va hokazolarni tashkil etish asosida hosil qilinadi. O'quvchilar o'z qobiliyatlarini turli xil badiiy-ijodiy faoliyatlarda namoyon etadilar. Estetik tarbiya shaxsning estetik ongi, munosabatlari hamda nafosat faoliyatining vujudga kelishi va takomillashuvidan

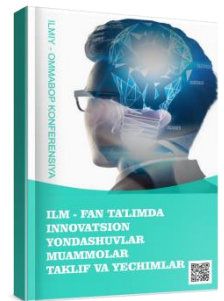
iborat uzoq davom etadigan jarayon bo'lib, bu jarayon yosh va ijtimoiy omillar bilan belgilanadigan turli bosqich hamda darajalarga ega.

Estetik tarbiyasi shaxsning estetik madaniyatini egallashiga yo'naltirilgan bo'lib, turli shakl va metodlar yordamida amalga oshiriladi. Jamiyatning estetik madaniyati deganda insoniyat butun rivojlanish tarixi jarayonida to'plangan moddiy va ma'naviy qadriyatlari mazmuni tushuniladi. O'quvchi shaxsining estetik madaniyati uning jamiyat madaniy merosini faol, ijodiy o'zlashtirishi natijasida hosil bo'ladi.

SHaxsning go'zallik bilan o'zaro munosabati, shuningdek, shaxsning ayrim sifatlarini o'zaro ta'siri natijasida estetik madaniyati doimo o'zgarib turadi.

Estetik tarbiya vositalari. Nafosat tarbiyasining vositalari o'quvchilarning go'zallikni sevish ruhida tarbiyalash maqsadida tevarak atrofdan tanlab olingan turmush, tabiat, san'at go'zalligi va bolalarning badiiy faoliyatini tashkil etishga yo'naltirilgan pedagogik jarayonda qo'llaniluvchi omillar sanaladi. Estetik vositalar xilma xildir. Tabiat mehnat, insoniy munosabatlar, san'at estetik tarbiya vositasidir. Tabiat estetik tarbiyaning muhim manbaidir. Oila go'zallikning birinchi maktabidir. Oila a'zolarining o'zaro munosabatlari, uy-jihozlari, ularning yagona birligi, uyg'unligi, tartibli joylashtirilishi, saranjom-sarishtalik, maktabning bezatilishi, maktabdagi yodgorlik va a'lochilar burchagi kabilarning barchasi

ILM – FAN TA’LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR, MUAMMOLAR, TAKLIF VA YECHIMLAR

bevosita bolalarda go'zallikni tarbiyalashda katta ta'sir ko'rsatadi. Sinfxonalarida tozalik saqlanishi, tabiat burchagining tashkil etilishi, o'quvchilar ijodiy ishlari ko'rgazmasi, a'lochilar taxtasi tizimining yangilatib turish ham muhim ahamiyatga ega.

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, estetik tarbiya yoshlarni go'zallikka intilishga, hayotiy voqealarni to'g'ri tushunishga, ularni his-tuyg'u va intilishlarini shakllantirishga yordam beradi. Insonlarni dunyoda mavjud bo'lgan go'zallikni to'g'ri anglash va hayotda haqiqiy go'zallik uchun kurashishga o'rgatadi.

Adabiyotlar:

1. Avloniy, Abdulla. Turkiy guliston yohud axloq. – Toshkent, O'qituvchi, 1992.
2. Gurevich P.S. Estetika: uchebnoe posobie. Moskva 2015